

RELIGIA APLICATĂ ȘI DREPTUL FUNDAMENTAL LA EDUCAȚIE

GHEORGHE IANCU*

ABSTRACT:

The article highlights that the result of thinking trends (Tibetan, Hindu, Buddhist, Zen and others) was meant to model human behavior and not to make people believe in something, while religions aim to impregnate the soul for faith, but both have just one purpose, to create happiness for people, only that this is achieved in different ways. It is difficult to choose between the two ways of reaching human happiness.

Keywords: education, religion, school of thought, as, happiness, freedom

RÉSUMÉ

L'article souligne que le résultat de l'évolution de la pensée (tibétaine, hindoue, bouddhiste, zen et autres) a été conçu pour modéliser le comportement humain et de ne pas rendre les gens croient en quelque chose, alors que les religions visent à imprégner l'âme pour la foi, mais les deux ont le même seul objet, créer bonheur pour les personnes, et c'est réalisé de différentes manières. Il est difficile de choisir entre les deux façons d'atteindre le bonheur humain.

Mots-clés: l'éducation, la religion, l'école de pensée, que, le bonheur, la liberté

Noi provocări cum ar fi fenomenul fără precedent al migrației, conflictele etnico-religioase, precum și apariția unor societăți pluraliste caracterizate prin identități multiple, ridică în prezent întrebări despre cum să creăm un mediu prielnic promovării și respectării libertății și convingerilor religioase¹.

Dreptul la identitate culturală și religioasă a fost validat prin intermediul instrumentelor internaționale, împreună cu dreptul accesului la educație, la cultura țării natale, la religie sau la alte convingeri, cu condiția ca exercitarea acestui drept să nu aducă un detriment drepturilor echivalente ale altor persoane². Dacă religia sau credința sunt elemente constitutive ale înțelegerii identității, este important să ne asigurăm că acestea permit și respectul pentru drepturile celorlalte persoane care nu împărtășesc aceleași convingeri, fără ca aceasta să însemne respingerea exclusivă a convingerilor respective³.

Tema m-a interesat de multă vreme și preocuparea mea a fost generată de multe cauze, între care cele mai importante mi s-au părut lipsa de rezonabilitate a unora, noroc că sunt

puțini, referitoare la ora de religie, pe de o parte, iar, pe de altă parte, educația precară sau mai bine zis lipsa de educație a multor români, tineri, mai ales, dar și de vârste mai înaintate.

În realitate cele două cauze se subsumează uneia singure, și anume lipsa de educație, mai mult sau mai puțin relevantă. Cauzele lipsei de educație sunt multe și pot fi obiective sau subiective. Ceea ce deranjează foarte mult sunt cauzele subiective ale lipsei de educație, iar acestea rezultă cu necesitate din experiențele personale ale oamenilor care se încadrează în această categorie.

Religia contribuie consistent la educația oamenilor și as putea susține că le formează personalitatea bazată pe multele principii spirituale, pornite de la Thoth Atlantul și Hermes Trismegistos așa cum îi ziceau grecii, fără ca lui să îi placă, până la religiile contemporane și curentele de gândire tibetane, hinduse, budiste, zen și altele. Menționez că, aceste curente de gândire nu pot fi cuprinse în conținutul religiei, pentru că ele nu sunt religii în sensul strict al cuvântului. Aceste curente de gândire reprezintă un mod de viață stabilit în mii de ani de experiență, ridicată la un nivel superior, cu scopul de a aduce fericirea oamenilor în viața sau viețile lor pe Terra.

Interesant este că, aceste curente de gândire se regăsesc, poate nu așa de pregnant, și în preceptele creștine sau de altă natură (musulmană, ebraică). Faptul că ele sunt nepregnante rezultă din faptul că sunt îmbrăcate

* Prof. univ. dr.

¹ A se vedea **Rosa M. Martinez de Codes, Jaime Rossell** (coord), *Religious freedom, tolerance and non-discrimination*, Caceres, 2001, p. 19 și urm.

² A se vedea Declarația privind eliminarea tuturor formelor de intoleranță și de discriminare bazată pe religie sau credință, adoptată de Adunarea generală a ONU prin Rezoluția 36/55 din 25 noiembrie 1981.

³ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu** (coord), *Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educația pentru toți*, IRDO, București, 2013, p. 3 și urm.

într-un limbaj mai larg sau mai puțin direct, precum sunt cele tibetane, hinduse, budiste, zen.

Această diferență se bazează pe faptul că rezultatul curentelor de gândire de mai sus a fost creat pentru a modela comportamentul uman și nu pentru a crede în ceva anume, în timp ce, religiile au ca scop impregnarea sufletească pentru credință, ambele având însă un singur scop, și anume crearea fericirii pentru oameni, dar care este atins pe căi diferite.

Trebuie menționat că, procesul de apariție și de modelare al efectelor curentelor de gândire în cauză a început cu mult timp înaintea zilelor noastre. Spre exemplu, în China apariția lor este reținută ca fiind cu 10.000 de ani în urmă, iar același lucru se poate spune și despre celelalte tipuri de reguli. De altfel, calendarul chinezesc este redactat pentru același număr impresionant de ani.

În opinia noastră, nu se poate alege o cale în detrimentul celeilalte, adică una dintre cele două căi ar fi mai bună decât cealaltă. Oamenii sunt cei care aleg, mai ales pe baza unor criterii proprii, subiective, fără însă să poată fi direcționați în vreun fel. De altfel, majoritatea constituțiilor statelor lumii prevăd, în redactări formale oarecum diferite, regula conform căreia nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale, iar cultele religioase sunt autonome față de stat.

De asemenea, în opinia noastră, este greu de ales între cele două categorii de căi pentru ajungerea la fericirea umană, așa cum susținem, subiectivitatea și mai ales mediul social și natural în care fiecare om a trăit având efecte decisive.

La granița dintre cele două căi se găsește Kahlil Gibran, acesta fiind motivul pentru care mi-am permis să îmi exprim opinia în prezentul studiu.

Kahlil Gibran s-a născut la 6 ianuarie 1883 în Liban, în orașul Basharri, într-o veche familie creștină, și a murit la 19 aprilie 1931 la New York, la vârsta de 48 de ani. Gibran este înmormântat în orașul său natal, iar în prezent mănăstirea Mar Sarkis este loc de pelerinaj. În anul 1935 mănăstirea a devenit Muzeul Gibran.

În SUA a emigrat împreună cu familia sa în 1895 și s-a stabilit la Boston – oraș universitar,

unde, din greșală, i s-a dat numele sub care este în prezent cunoscut. În realitate numele său adevărat este Djubran Khalil Djubran.

Primele cunoștințe creștine le-a dobândit de la călugări, iar în 1901 a fost excomunicat de comunitatea creștină maronită, datorită concepțiilor sale religioase prea flexibile care propovăduiau împăcarea dintre religia creștină și cea musulmană.

Gibran a scris mai multe lucrări, între care cea care mi –a atras atenția este Profetul⁴ sau așa cum i se mai spune „Noua Biblie”⁵, iar în opinia noastră Religia aplicată.

Kahlil Gibran este caracterizat ca fiind „înnoitorul spiritualității arabe moderne”⁶. Sunt multe calități pe care le are Gibran și care fac din acesta „un scriitor care aparține tuturor epocilor.”⁷

Indiferent cum i se poate spune acestei lucrări, ea reprezintă de fapt o religie aplicată, întrucât Gibran nu face altceva decât că explică poporului cum ar trebuie să se comporte spiritual în anumite situații. Aceste situații sunt diverse și sunt lămurite de el ca urmare a unor întrebări puse din popor. Diversitatea subiectelor este mare și se referă la iubire, tristețe și bucurie, libertate, rațiune și pasiuni, durere, conștiința de sine, timp, bine și rău, rugăciune, plăcere, frumusețe, religie, moarte și adevăr.

George Russell, citat de Radu Cârnelci, arăta că „Nu cred că Orientul a mai vorbit cu o voce atât de frumoasă de la Gitanjali al lui Tagore, ca în Profetul lui Gibran, care este un artist plastic, pe cât este și poet. Dacă Europa avea o nouă Renaștere comparabilă cu cea care a ieșit din mariajul creștinismului cu Grecia și cultura latină, atunci aceasta trebuie să vină, cred, de la al doilea mariaj, de data aceasta al culturii Occidentului cu cea a Orientului. Abia atunci când o voce vine din India, China ori Arabia, realizăm fiorul stranieții din această frumusețe

⁴A se vedea **Kahlil Gibran**, *Profetul*, Editura Mix, Brașov, 2011. A fost publicat pentru prima dată în 1923 ca poem filozofic.

⁵A se vedea **Radu Cârnelci**, Prefață la *Profetul*, op. cit., p. 6.

⁶Idem, p. 5.

⁷Idem.

și simțim că ar putea inspira o altă nouă mare pasiune culturală a umanității.”⁸

Scopul cărții este acela de transformare spirituală a poporului care ascultă pildele lui Gibran.

Este foarte interesant de prezentat o serie de pilde din Profetul pentru a vedea cum acestea sunt, din punctul de vedere spiritual, în conținutul lor, asemănătoare cu pildele din diferitele religii.

Despre iubire. Atunci când aceasta îți face semn, trebuie să-i urmezi îndemnul și să i te supui, indiferent de condiții. Iubirea ne încununează, dar ne și crucifică, face să creștem, dar retează și uscăciunile. Prin iubire ne putem cunoaște tainele inimii, acceptarea, și astfel devenim o parte din inima Vieții (Creatorului). Ea se dăruiește doar pe sine și nu ia decât de la sine. Nu stăpânește și nici nu vrea să fie stăpânită, pentru că îi este de ajuns ea însăși. Tot iubirea ne arată drumul către ea, dacă îl merităm, iar când am ajuns suntem în Inima Creatorului. Singura dorință a iubirii este să se împlinească și ea ne va face: să ne topim și să devenim izvor; să cunoaștem durerea prea marii duioșii; să fim răniți de înțelegera ei; să sângerăm de bunăvoie; bucurându-ne să ne trezim în zori și să mulțumim Creatorului pentru încă o zi de iubire; să cugetăm la extazul iubirii; să ne întoarcem acasă în amurg și să dormi, după ce am înălțat o rugăciune pentru cel iubit și un cântec de laudă. Iubirea care caută altceva decât revelația propriului mister nu este iubire.

Despre copii, spune Gibran că aceștia nu sunt copiii noștri, chiar dacă sunt cu noi, ci sunt ai dorului Vieții de ea însăși îndrăgostită. Ei vin prin oameni, dar nu din oameni. Copiilor trebuie să le dăm dragoste, dar nu și gândurile și grijile noastre, pentru că ei le au pe ale lor, și nu trebuie să căutăm să-i facem ca pe noi. Trupește stau cu noi, dar nu și sufletește, pentru că sufletele lor locuiesc în „casa zilei de mâine”, iar viața nu merge înapoi. Părinții sunt ca niște arcuri din care copii sunt azvârliți pentru a zbura iute și departe, pentru ca părinții să aibă bucurie. Dumnezeu îi iubește pe amândoi.

Despre daruri și averi, Gibran se întrebă ce sunt acestea, dacă nu lucruri pe care le păstrăm,

crezând că mâine vom avea nevoie de ele. Frica de sărăcia este sărăcia însăși, precum groaza de sete care este setea nestinsă. Darul făcut poate umili, dacă este făcut pentru recunoașterea dărniceii. Dăruirea în întregime a puținului avut atrage răsplata cea mare – bucuria. Din dăruirea cu durere rămâne doar durerea. Sunt însă unii care dăruiesc fără existența niciuneia dintre cauzele de mai sus, pentru că ei nu-și cunosc virtuțile, iar prin ei vorbește Dumnezeu. Dăruirea trebuie să se facă indiferent dacă se cere sau nu, dar întotdeauna trebuie făcută din înțelepciune. Trebuie să se rețină că, într-o zi, tot ceea ce ne aparține va fi dăruit, ca urmare trebuie să dăruim acum, nu în anotimpul moștenitorilor. A păstra înseamnă a pieri, iar ca urmare nu ar trebui să spunem „voi da, dar numai dacă merită”. Nu există merit mai mare decât cel care constă în curajul și încrederea de a primi milostenia. Să mai reținem că, trebuie să merităm să dăruim și să fim instrumentul dărniceii. Primitorii trebuie să se înalțe împreună cu cel care a dat, primindu-i acestuia din urmă darurile făcute.

Despre bucurie și tristețe, Gibran, arată că bucuria este o tristețe fără mască, pentru că fântâna din care a izvorât râsul, a fost cândva plină de lacrimi. Ceea ce ne umple de bucurie nu este altceva decât ceea ce și tristețea ne-a dăruit. La tristețe, să ne scrutăm inima și vom vedea că lacrimile vin din ceea ce cândva a fost desfătare. Tristețea și bucuria sunt de nedespărțit și niciuna dintre le nu este mai mare, ele trebuie să fie în echilibru în talerele unei balanțe. Uneori una dintre ele se ridică și cealaltă coboară, iar echilibrul trebuie refăcut. Diferența dintre ele constă în faptul că atunci când una stă la masă cu noi, cealaltă deja s-a culcat. De foarte multe ori oamenii însă se bucură fără să-și dea seama de bucurie

Despre crime și pedepse, se spune că ambele se întâmplă când judecata, nu inima, rătăcește în vânt, pentru că numai din nesocotință pot fi aduse prejudicii altora și astfel nouă înșine. Într-o asemenea situație urmăm o singură cale, și anume aceea de a sta la porțile dregătorilor, unde să așteptăm în dispreț. Cele două apar în societatea umană, la unii dintre noi, iar acesta din urmă nu se poate înălța deasupra a ceea ce suntem toți. Acest precept, ca multe dintre cele

⁸ Idem.

deja comentate, este o aplicare a teoriei umaniste despre pedeapsa capitală a lui Cesare Beccaria, în celebra sa carte *Dei delitti e delle pene*. Reacțiile infracționale ale oamenilor sunt, în concepția acestuia din urmă, generate de societate. Ca urmare, nu oameni sunt vinovați pentru faptele ilegale comise, ci societatea în care trăiesc și care ar trebui să se schimbe. De altfel, cel rău și cel slab nu pot cădea mai jos decât ceea ce este mai josnic în fiecare dintre noi. Mai mult, răufăcătorii nu pot comite fapte ilegale decât cu consimțământul nemanifest și secret al nostru, al tuturor. Cel afectat de fapta ilegală nu este nevinovat de ceea ce i s-a întâmplat, pentru că uneori vinovatul este victima ofensei pe care a comis-o. Nu pot fi despărțiți cel drept de cel nedrept și cel bun de cel rău, ambii stau în fața soarelui. Spre exemplu, dacă un om încearcă să judece pe o soție infidelă, trebuie să pună în balanță și inima bărbatului acestei femei și să-i măsoare sufletul cu grijă. De altfel, nu trebuie să judecăm sau să criticăm pe nimeni, pentru că de fapt dacă judecăm, ne criticăm pe noi, și mai ales pe Dumnezeu, pentru că de fapt noi suntem creația Lui. Cel care aplică pedeapsa trebuie să privească și în sufletul celui ofensat, pentru că ce pedeapsă poate aplica un judecător unuia care este cinstit cu trupul, dar hoț în suflet? Aceasta este o foarte veche paradigmă pentru care încă nu a fost găsit nici un răspuns. În aceeași situație este și cel vinovat, dar care are puternice remușcări reale și nu fățarnice și care sunt mai mari decât răul comis. De aceea, toate faptele, rele sau bune, trebuie privite în lumină și cu înțelepciune, pentru că numai atunci vom înțelege că cel rău și cel drept nu sunt decât un singur om care stă pe nisipurile mișcătoare ale minții umane.

Despre legi, se arată că oamenii le fac și tot ei le încalcă. Ele sunt ca niște turnuri de nisip pe care oceanul le tot dărâmă sau precum oamenii care sunt cu spatele la soare și nu își văd decât umbrele. Recunoașterea legilor înseamnă ca oamenii să îngenuncheze și să-și deseneze propriile umbre. Natura nu ar putea să fie încātușată de legi.

Despre libertate, Gibran arăta că oamenii nu pot fi liberi decât atunci când dorința lor de libertate va fi un ham și când vor înceta să mai

vorbească despre libertate ca despre o țintă, un scop sau ca o desăvârșire, adică atunci când acestea vor cuprinde viața și când oamenii se vor ridica deasupra grijilor nopților și zilelor goi și fără piedici. Libertatea este ca un lanț foarte puternic care face să nu ne putem înălța deasupra zilelor și nopților. Acest lanț trebuie îndepărtat pentru ca omul să fie liber. Detronarea despotului se va produce mai întâi doar dacă tronul său va fi distrus definitiv în inima oamenilor. Dominarea despotului apare când în libertatea oamenilor există tiranie și umilință în propria lor mândrie. Îngrijorarea și-o impun oamenii mai degrabă decât le este impusă. De asemenea, frica este în inima oamenilor și nu în mâna tiranului. În inima oamenilor sunt toate lucrurile amestecate într-o constantă semi-îmbrățișare, la fel cele dorite și cele nedorite, cele care repugnă cu cele plăcute. În oameni sălășluiesc lumini și umbre, perechi într-o strânsă unire, iar când umbra se destramă și dispare, lumina devine umbra unei alte lumini. Tot așa, libertatea omului, eliberată de piedicile deja arătate, devine ea însăși piedica unei și mai mari libertăți și așa mai departe.

Despre rațiune și pasiuni, el susținea că sufletul este un câmp de luptă, pe care rațiunea și judecata se înfruntă cu pasiunile și poftele. Rațiunea și pasiunea sunt cărmele și pânzele sufletului care navighează mereu. Când pânzele și cârma se rup, se va naviga la întâmplare ori se va rămâne în impas pe mare. Rațiunea restrânge elanul, iar pasiunea lăsată liberă este ca o flacăra arzând până se mistuie. Ca urmare, sufletul trebuie să exalte rațiunea până la înălțimea pasiunii și astfel va cânta, iar rațiunea să conducă pasiunea în așa fel încât aceasta din urmă să renască mereu din propria cenușă. Rațiunea și pasiunea trebuie să aibă aceeași prețuire, pentru că dacă se dă mai multă atenție uneia dintre ele, se va pierde dragostea și încrederea amândurora. Ca urmare, oamenii trebuie să se odihnească în rațiune și să se miște în pasiune.

Despre durere spune că, ea acoperă judecata. Durerea trebuie să fie cunoscută, precum sâmburele care se ascunde în interiorul fructului. Astfel, durerea nu va mai părea mai puțin miraculoasă decât bucuria. Mare parte din durere este aleasă de noi, prin ea eul bolnav se

vindecă. Ca urmare, omul trebuie să spună adevărul, să ierte și să se vindece, dacă reușește să și iubească.

Despre conștiință și învățătură, Gibran gândea că nicicând nu trebuie spus că s-a aflat adevărul, ci că s-a aflat un adevăr. Apoi, omul trebuie să conducă cunoașterea și nicidecum cunoașterea pe el. Omul nu trebuie să caute în adâncul conștiinței, pentru că el este ca un ocean fără hotare și de nemăsurat. Omul trebuie să descopere doar ceea ce zace în zorii conștiinței umane. Învățătorul dăruiește de fapt nu înțelepciune, ci dragostea și credința sa. El aduce pe fiecare în pragul propriei sale minți, fără să-i îndemne pe discipoli să intre în casa înțelepciunii sale. Nimeni nu poate da înțelegerea sa, pentru că nu este a sa, ci poate vorbi despre această înțelegere. Fiecare dintre noi stăm singuri în Conștiința Creatorului și ca urmare fiecare dintre noi trebuie să rămână singur în conștiința sa. Resursele sufletești trebuie căutate în credință și în sine însuși și nu în afara lor.

Despre prietenie, Gibran spunea că prietenul este răspunsul la exigențele umane, pentru că la el venim, ca și flămânzii, căutându-l ca pe o oază de liniște. În prietenie toate așteptările se nasc în tăcere și se împart într-o bucurie mută. Când ne despărțim de un prieten, nu trebuie să ne întristăm, pentru că ceea ce este el va fi mai clar, mai limpede, în absența lui. În prietenie trebuie să căutăm adâncirea în spirit. Pentru prietenul nostru trebuie să fie tot ceea ce este mai bun, el nu trebuie căutat doar pentru pierdere de vreme, ci pentru a trăi cu adevărat clipele avute, pentru că rostul lui este de a umple exigențele și nu vidul din noi. În prietenie trebuie să domnească râsul și bucuriile împărtășite. În măruntele lucruri spuse între prieteni inima își găsește prospețimea.

Despre timp, el spunea că este nesfârșit și nemăsurat, iar atemporalul din noi este conștient de fără de timpul vieții. Astfel, azi este amintirea lui ieri, iar mâine va fi visul clipei de față. Puterea de a iubi este fără de margini în timp, iar timpul este asemenea iubirii, indivizibil și fără de măsură. De asemenea, prezentul trebuie să îmbrățișeze trecutul cu amintirea, iar viitorul cu năzuința.

Despre bine și despre rău, Gibran spunea că ar putea vorbi despre bine, dar nu și despre rău, pentru că răul este binele chinuit de propria-i foame și propria-i sete. Astfel, când binele este hămesit de foame, el își caută hrana și în cele mai întunecate hrube, iar când îi este sete se adapă și din apă moartă. Oamenii sunt buni când sunt una cu ei înșiși, dar nici când nu sunt cu ei înșiși oamenii nu sunt răi, pentru că disputele sunt doar dispute și nu răutate. Oamenii sunt buni când dăruiesc din ei înșiși, dar nu sunt răi când încearcă să câștige pentru ei înșiși. Oamenii sunt buni când sunt treji în discursurile ținute, dar nu sunt răi când picotesc. Oameni sunt buni când în mod ferm merg către scopul propus, dar nu sunt răi când șchioapătă, pentru că merg în continuare spre scopul propus, dar șchiopătând și mai încet, ceea ce nu contează. Ca urmare, oamenii pot fi buni în multe feluri, dar nu sunt răi când nu pot fi buni. Numai că, la unii bunătatea este ca un torent care se prăvălește furtunos, iar la alții ca un pârâiaș. Cei buni nu-i îndreaptă pe cei goi cu întrebarea „Unde îți sunt hainele?” și pe cei fără de acoperiș cu întrebarea „Ce s-a întâmplat cu casa ta?”

Despre rugăciune, se arăta că oamenii se roagă în clipele de deznădejde și de nevoie, cu toate că trebuie să o facă și în plinătatea bucuriei și în zilele îmbelșugate. Rugăciunea este expansiunea firii omului în eterul mereu trăitor prin care este aruncat în spațiu întunericul din el și desfătarea de a răspândi zorii din sufletul său. Dacă oamenii nu pot decât plânge când sufletul cheamă la rugăciune, atunci aceasta stare trebuie să-i îmboldească până vor veni râzând la ea. Rugăciunea înalță, pentru că astfel toți oamenii care se roagă în același moment se întâlnesc în văzduh. Acești oameni nu se pot întâlni altfel. Întâlnirea se bazează pe extaz și formează o dulce comuniune. Nu se poate intra în această comuniune doar pentru a cere, pentru că nu se va primi nimic, iar Dumnezeu cunoaște toate exigențele umane, și nici pentru a se umili, pentru că nimeni nu se va înălța. Este suficient să intrăm în această comuniune nevăzută, dar nimeni nu poate învăța pe oameni cum să se roage, pentru că Dumnezeu nu ascultă vorbe, decât când doar El le pronunță. Rugăciunile se

află și trebuie să se afle în inima oamenilor și nu numai pe buzele lor.

Despre frumusețe, spune că ea însăși este calea, dar și cea care ne îndrumă spre ea. Ea este țesătura cuvintelor noastre. Frumusețea nu trebuie confundată cu dorințele umane neîmplinite, pentru că ea este un extaz și nu o dorință. Frumusețea este inima înflăcărată și sufletul vrăjit, chipul pe care omul îl vede chiar dacă închide ochii și cântecul auzit chiar dacă ne astupăm urechile. Frumusețea este o grădină înflorită sau un nor de îngeri care zboară. Ea este viața care își arată chipul ei sacru sau eternitatea care se contemplă într-o oglindă, iar oamenii sunt atât eternitatea, cât și oglinda.

Despre religie, Gibran arată că vorbește decât despre religie, pentru că religia nu este orice act sau orice reflecție. Ea este uimire și surpriză născute din suflet, în orice situație. Credința nu poate fi despărțită de fapte sau de obligațiile umane zilnice. De asemenea, oamenii nu trebuie să își poarte moralitatea doar ca pe o haină care se îmbracă doar de sărbători, pentru că dacă așa va fi, mai bine ar trebui ca omul să umble gol. Viața de zi cu zi este templul și religia oamenilor, iar când se intră în viața trebuie să fie luată înăuntru întreaga fire umană, adică tot ceea ce s-a modelat pentru exigențele ori plăcerile personale. În adorația religioasă, omul nu se poate înălța mai sus decât speranțele sale, dar nici coborî mai jos decât deznădejdele lui. Prin religie îl cunoaștem pe Creator, iar dacă omul vrea să o facă nu trebuie să se apuce de dezlegat enigme, ci ar trebui să privească jur împrejurul nostru și-L va vedea acolo, pe pământ, printre nori, căzând cu ploaia sau cu fulgerele, în flori sau în natură în general.

Gibran vorbește și despre moarte. Taina morții se află în inima vieții, iar pentru a vedea spiritul morții trebuie să ne deschidem inima

spre trupul vieții, pentru că viața și moartea sunt două aspecte ale aceluiași fenomen, sunt tot una, precum fluviul și oceanul sau marea. În speranțele umane se odihnesc cunoștințele despre viața de dincolo, iar inima visează la primăverile de acolo. În aceste vise stă de fapt ascunsă ușa spre eternitatea sufletului. Frica de moarte este de fapt bucuria fiorului omului care îngenunchează în fața regelui. Moartea se instalează atunci când oamenii vor sorbi din râul tăcerii, iar pământul va cere ceea ce îi truesc în oameni.

Alături de aceste pilde, Gibran adaugă și altele câteva foarte expresive.

Astfel, el arată că a scris toate cuvintele mai sus comentate ca fiind ceea ce oamenii cunosc din gândurile lor, iar cuvintele și gândurile sunt undele unei memorii pecetluite, care păstrează amintirile din trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat. Cunoașterea prin cuvinte este de fapt umbra cunoașterii fără cuvinte și mai ales a zilelor străvechi, când pământul nu știa nimic despre oameni și nici despre el însuși. Izvorul înțelepciunii se regăsește în înțelepciunea oamenilor de pretutindeni. Dar, mai importantă decât înțelepciunea este spiritul de foc, care crește fără oprire în oameni din ei înșiși, în timp ce, aceiași oameni deplâng veștejirea zilelor lor. De fapte, aceasta este viața în căutarea vieții în corpurile umane care se tem de moarte și de mormânt. Când oamenii trec pe lângă cimitire trebuie să vadă copiii lor, pe oamenii înșiși dansând mână în mână.

„Această zi s-a sfârșit. Ea se închide peste noi, precum nufărul peste propria-i mâine.

Ceea ce ni s-a dat aici, veșnic păstra-vom în suflet.

Iar dacă nu-i de ajuns, va trebui ca din nou să ne adunăm și împreună mâinile noastre să le întindem spre Cel care-mparte.” (Kahlil Gibran)